

משורר ערבי כותב צרפתית על נופי הארץ

ג'ורג' מתיא אבראהים / דרך בית לחם; תרגום: ישראל אלירז; ספרית פועלים, 1980. 71 עמ'

ג'

ג'ורג' מתיא אבראהים, משורר ערבי-נוצרי נולד בבית-לחם, ועוד בילדותו היגר עם משפחתו לצרפת. השירים, שנכתבו צרפתית, אינם שירי געגועים למולדת. הם מהווים מעין חלום של זכרונות ורגשות המעורבים זה בזה, ובזאת גם יחודם. השירים הם תמונות, תאורים וחוויות שבצידם מובאת ראייתו המיוחדת של אבראהים. מלאכתו של ישראל אלירז בתרגום השירים לעברית היתה, למעשה, כפולה: לא רק עצם התרגום לעברית, אלא גם, הוא החזיר למקורם שירים "עבריים" מיסודם שרק עקב המקורות שבמצאיות נכתבו בצרפתית.

כל המקומות, המאורעות והתאורים השונים הינם למעשה בעלי צבעוניות ישראלית ואווירה ישראלית. ההזדהות עם כל הנוגע לאנשים ולאתרים המובאים בשירים הינה מלאה, לכן משאיר רושם כאילו כתב את השירים משורר ישראלי לכל דבר.

השירים עצמם מלאי מתח ועניין. תרמה לכך העובדה שלא מדובר בהם בגעגועים למקום גרידא (משום שהמשורר עזב את בית לחם עוד בשנות ילדותו המוקדמות) אלא בזכרונות, ובחוסם שהטביעו שנות ילדותו בבית לחם על חזיו בצרפת.

בשירים מופיעים מוטיבים נוצריים מהברית החדשה, אולם תרגומם המוצלח לעברית הוסיף לשירים נופך יהודי. העניין מות הנסתר בין הסמלים הנוצריים לבין הסמלים היהודיים מעניין מאד ומוסיף להנאה הכללית בקריאת הספר. כבר בקריאה ראשונה בולט הדיוק הלשוני בו משתמש אבראהים לחיבור תמונותיו. הדיוק הלשוני מעשיר אמנם את השיר, אולם בה במידה נדמה כאילו דווקא ההקפדה על המינוח המדויק בכלל, והשימוש לשם כך בשם הפעולה בפרט, מעייפת ולעתים אף מפריעה לתפיסת התמונה ולהתרשמות ממנה.

הספר מחולק לארבעה חלקים ע"פ נושאי השירים בכל חלק. ארבעת הנושאים שעל-פיהם מחולק הספר:

א. שירי גברים ב. שירי נשים ג. שירי אתרים ד. שירים "נוצריים".

חלק שירי הגברים, פותח את הספר, ולדעתי הוא גם הטוב מבין ארבעת החלקים. ניתן למצוא בו מעבר לחיבורים המדויקים מאד של התמונות והמצבים השונים, גם עוצמה רבה המאפשרת לקרוא לחיות את התמונה הכתובה, ולא רק להתרשם. — "והוא שותק ומביט מלמטה למעלה כמחפש הר, רואה חמור קטן עולה כדגדוג בצעה העשן"

בחלק זה נמצאים רבים מן השירים הרגילים במיוחד, בהם כותב איבראהים על תחושותיו דרך תמונות שונות ועצמים שהקיפוהו. — "פתאום מישהו לידי מתפלל ובוכה וזה משום מה גם היום לטעמי" — "זה טבע יופיו של העץ הצומח בביטחון פשוט שאין למעלה ממנו, והוא גדול לאין שעור יותר מבטחוני שלי" —

את סדרת שירי הגברים מסיים שיר המהווה שיא בחלק זה מבחינת שלמותו והמסר המועבר בו. — "אני מתגעגע לאותו נער, אותו קץ, שאילתי: "מדוע לא נעשה יידיים" אני זוכר מה השיב" —

בשירי האתרים עובר איבראהים במקומות שונים בנוף ילדותו ומשאיר לקרוא חוויה מכל מקום. כך אִנחנו יכולים לראות את הזקנות מדהרריה, הדלעת בחצר באבורדיס, המעין בעין דרג', קו האופק הנשקף מבית ג'לה, והגפנים בכארמיזן. נראה לי כי גם מי שלא ביקר מעולם במקומות אלה יכול לראותם דרך שיריו של איבראהים בצורה אותנטית.

ודבר אחרון, כמדומני שכל אוהב ארץ-ישראל וכל קורא המערך תיאורי ארץ לשמם, ללא ציונות (עם, או כלי, מראות), יפיק הנאה רבה מקריאת הספר.

עמית שיטאי

תיקון השמטה

ברשימתו של אהוד בן עזר "כרל היה כרל" על הביוגרפיה "כרל" מאת אניטה שפירא, בגליון הקודם, נשמטה פיסקה שלפני האחרונה, ויש לקרוא את סוף הרשימה כך: אם נשרפו, כבוא היום, מרבית מנהיגי תנועת העבודה הארצישראלית באש יריבויותיהם והורידו, במידה לא מעטה, זה את שיבתו של זה ביגון שאולה — הנה דומה כי כרל, יחיד ומיוחד במינו היה גם במוחו, כי באש-עצמו נשרף, לא מתוך יריבויות ושנאה ותחושת עוול שנעשו לו מן החוץ, אלא משברון-ליבו שלו על שלא היה — מי? אולי, על שלא היה כרל, כפי שרק הוא ידע כיצד ומה שומה היה על כרל להיות, וכך, למרות שברל היה במוחש ובהשראה לכל הסוככים אותו, כרל לעצמו לא היה, ושנותיו האחרונות עומדות בסממן מועקה גוברת והולכת על אי-הגשמת עצמו, בסממן התגברותה של אותה נפש "דוסטויבסקאית", נוסח גיבורי ברנר הכושלים והשכולים; ומשום שלא נאחו ולא נודדה במנהיגות ממוסדת כדי לזרוק מעליו כל חיכוטי-נפש ולעסוק בעשייה עצמה, ששלוכים בה מאבקי-כוח מכווערים ותהילה לאומית והיסטורית גם יחד — נתור עם עצמו וחקרנותו כאדם, והאדם שבו היה נאכל ונשרף עד שקבה.

ואלמלא באה אניטה שפירא, והציבה עתה דמותו כגיבור מרחק של רומאן דוקומנטארי-היסטורי, לא היה הדור שלנו והדורות שיבואו אחרינו, יודעים על אודותיו הרכה לכד משמו וממושג מעורפל על חפקידו ההיסטורי במערך איחודה ופילוגיה של תנועת העבודה הארצישראלית. לא מפונקים אנו כשים האחרונות בספרי-מחקר שיצאו מתחום הקהילה האקדמית שלנו והשפעה להם מעבר לתחום המקצועי, השפעה אמיתית, של חיבור העשוי להשפיע על תקופתו מבחינה אידאית. הביוגרפיה של אניטה שפירא על כרל הוא אחד הספרים הבודדים שעונים לקריטריון זה של יושר מחקרי ומעורבות אידאית-חברתית גם יחד. לא משום מגמתיות כלשהי שדבקה בו, אלא בזכות העיצוב המופתי שהחזיר לזירה את אחד הכוחות הרוחניים שפעלו בה, ונשכחו כמעט כליל.

מה יצא לך מזה?

יותר מעשר שנים אתה משלם לביטוח. מה יצא לך מזה? מה קיבלת?

אם היה לך מזל ולא נגרס לך שום נזק: לא תאוונה, לא שריפה, לא פריצה, לא גניבה... כסף לא יצא לך מזה.

אבל קיבלת הרבה, קיבלת את הדבר העיקרי עבורו שילמת. בטחון.

בטחון שאם חלילה יקרה משהו, יש מי שידאג. מישהו אחראי, איתן, אמין. מישהו שאפשר לסמוך עליו תמיד. את זה קיבלת מן הביטוח ולכן אתה משלם כבר עשר שנים. הרעיון הוא שלך והוא טוב.

ביטוח. הרעיון הוא שלך.

מוגש על-ידי
איגוד חברות הביטוח בישראל